

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av det genom notväxling ingångna avtalet med Norge om förlängning av den giltighetstid för fiskestadgan som avses i artikel 5.2 i avtalet om fisket i Tana älvs vattendrag

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av det genom notväxling ingångna avtalet med Norge om förlängning av den giltighetstid för fiskestadgan som avses i artikel 5.2 i avtalet om fisket i Tana älvs vattendrag (RP 219/2021 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Tapio Hakaste, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningsprofessor Jaakko Erkinaro, Naturresursinstitutet
- vicehäradshövding Juha Tapiola, Outakosken osakaskunta.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- sametinget
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- Tenon kiinteistönomistajat ry.

Inget yttrande av

- Tana älvs fiskeriområde
- Utsjoen kirkonkylän osakaskunta.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner det genom notväxling ingångna avtalet med Norge om förlängning av den giltighetstid för fiskestadgan som avses i avtalet mellan Finland och Norge om fisket i Tana älvs vattendrag. Genom avtalet avviker man från det fiskeavtal som ingicks mellan länderna 2017 så att giltighetstiden för den gällande fiskestadgan förlängs med två år till maj 2024.

Betänkande JsUB 20/2021 rd

Syftet med avtalet är att säkerställa att de fiskebestämmelser som är centrala med tanke på en hållbar förvaltning av laxbestånden i Tana älv förblir i kraft i båda länderna. Dessutom gör avtalet det möjligt att göra sådana ändringar i fiskestadgan som behövs med tanke på förvaltningen av laxbestånden, när laxbeståndens tillstånd kräver det.

Avtalet träder i kraft den dag då den senare av två skriftliga underrättelser har mottagits på diplomatisk väg. Underrättelserna anger att parterna har slutfört de interna förfaranden som är nödvändiga för att avtalet ska träda i kraft.

I propositionen ingår ett förslag till lag om godkännande och sättande i kraft av avtalet med Norge. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Målet är att avtalet ska träda i kraft senast den 1 mars 2022 för att man ska kunna komma överens om fiskebestämmelserna innan fiskesäsongen börjar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Tana älv, som är gränsälv mellan Finland och Norge, och dess sidovattendrag är en av världens viktigaste älvar för atlantlaxens förökning. I älvens vattendrag förekommer cirka 30 genetiskt differentierade laxstammar som anpassat sig till de olika biflödena. Sextio kilometer av Tana älvs nedre lopp ligger helt och hållet på norska sidan, där älven utmynnar i Ishavet via Tanafjorden. Cirka två tredjedelar av älvens vattendrag ligger på norska sidan av gränsen. Finlands och Norges gemensamma laxreglering har långa anor. Den första gemensamma fiskestadgan med fiskebegränsningar antogs redan 1873. Det nu gällande fiskeavtalet och den därtill hörande fiskestadgan trädde i kraft 2017. Jord- och skogsbruksutskottet fäste i sitt betänkande om godkännandet av avtalet särskild uppmärksamhet vid att de främsta skälen till att fiskeavtalet för Tana älv omarbetades är att laxbestånden i älven har försvagats och att det fanns ett behov av att ändra fiskeavtalet i en mer flexibel riktning (RP 239/2016 rd — JsUB 2/2017 rd). I 2017 års fiskeavtal bygger skötseln och regleringen av laxbestånden på försiktighetsprincipen och rekommendationer utfärdade av Nordatlantiska laxorganisationen (Nasco).

Den tidsbegränsade fiskestadgan med fiskebestämmelser utgör en väsentlig del av fiskeavtalet mellan Finland och Norge. I enlighet med artikel 5.2 i fiskeavtalet upphör den gällande fiskestadgan att gälla den 1 maj 2022. Den gällande fiskestadgan är en viktig förutsättning för att fisket i Tana älv årligen genom gemensamma beslut av Finland och Norge ska kunna anpassas på det sätt som fiskbeståndens tillstånd förutsätter. Genom det avtal som i propositionen föreläggs riksdagen för godkännande förlängs giltighetstiden för den gällande fiskestadgan med två år till maj 2024. Utskottet anser att det är nödvändigt att fiskestadgan fortsätter att gälla för att man inte ska hamna i en situation utan gemensamt överenskomna förfaranden och metoder för att ingripa mot försämringen av laxbestånden.

Betänkande JsUB 20/2021 rd

Förhandlingarna mellan Finlands och Norges delegationer om en översyn av fiskestadgan inleddes redan i juni 2020. Under förhandlingarna har man dock varit tvungen att hålla pauser, framför allt i anknytning till försämringen av laxbeståndens tillstånd i Tana älv. År 2020 var laxmängderna i älven enligt observationerna av vandrings- och lekbestånden mindre än någonsin tidigare, och laxbestånden kan bedömas ha gått tillbaka kraftigt. Förbudet mot laxfiske i älvens vattendrag samt i ett omfattande havsområde 2021 inverkade positivt på mängden uppvandrande lax, men enligt preliminära bedömningar var mängderna ändå rätt små. Det uppskattas att det sommaren 2021 vandrade upp mer puckellax (en stillahavsart som planterats in på Kolahalvön) än atlantlax i Tana älv. Utskottet konstaterar att orsakerna till de atlantiska laxbeståndens tillbakagång ännu inte är helt kända. Enligt propositionen verkar den kraftiga minskningen av uppvandrande fisk framför allt ha samband med laxens överlevnad i havsområdet, vilket i sin tur kan ha att göra med klimatförändringens konsekvenser, men också med andra förändringar i det marina ekosystemet. Utskottet ser det som viktigt att orsakerna till det svaga tillståndet för laxbestånden och de förändringar som hänför sig till dem i de nordliga havsområdena och i den ekonomiska verksamheten där utreds ingående. Utöver finsk och norsk expertis är det viktigt att också i större utsträckning utnyttja det internationella forskarsamfundets sakkunskap och bland annat samarbetet inom Nasco.

Finlands och Norges delegationer har ansett att det inte finns förutsättningar för fortsatta förhandlingar om fiskestadgan förrän det finns mer information om laxbeståndens utveckling. Avsikten är att en forskningsgrupp ska bli klar med sin rapport om laxbeståndens tillstånd och utveckling i Tana älv före utgången av 2021, varefter förhandlingarna kommer att fortsätta. I Finland inväntas dessutom resultaten av Naturresursinstitutets forskningsprojekt om de regionalekonomiska och samhällseliga konsekvenserna av fiskeförbudet 2021, inklusive konsekvenserna för samernas kultur och traditionella näringar. Utskottet konstaterar utifrån tillgängliga forskningsrön att förhandlingarna mellan Finland och Norge behöver samordna staternas olika system för fiskerättigheter, de konstitutionella villkoren, behovet av att begränsa laxfisket och i anslutning därtill de åtskilliga fiskargruppernas delvis motstridiga intressen samt viktiga frågor som gäller urfolk. Det är en utmanande uppgift särskilt i ett läge där laxbeståndet ytterligare försvagas. Ett alternativ till det omfattande förbud mot laxfiske som gällde 2021 har för 2022 års del varit att tillåta mycket litet fiske exempelvis under en strikt begränsad tid. Det är angeläget att under de kommande åren hitta en rättvis och balanserad lösning när det gäller begränsningarna av laxfisket. Lösningen bör gynna såväl laxbestånden i Finland och Norge och i Tana älv som fiskerättsinnehavarnas och de olika aktörernas grundläggande fri- och rättigheter.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner det avtal mellan Republiken Finland och Konungariket Norge om förlängning av giltighetstiden för fiskestadgan som avses i regeringens proposition RP 219/2021 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 219/2021 rd utan ändringar.

Betänkande JsUB 20/2021 rd

Helsingfors 9.12.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Satu Hassi gröna
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Jenna Simula saf
ersättare Ari Koponen saf
ersättare Katja Taimela sd.

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.